

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2024 року

М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

В.о. професорки кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових
технологій, докторка економічних наук,
професорка
26 серпня 2024 року

_____ Лариса ФЕДОРИШИНА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій
27 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	— 3
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	— 3
1.2. Лекції (<i>теми і плани</i>)	— 4
1.3. Семінарські заняття	— 5
1.4. Самостійна робота студентів	— 8
1.5. Індивідуальні завдання	— 8
1.6. Підсумковий контроль	— 13
2. Схема нарахування балів	— 15
3. Рекомендовані джерела	— 16
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	— 21
5. Список використаних джерел	21

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Економічна суть, значення і завдання управління витратами	–	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
2.	Характеристика витрат, їх класифікація та структура	–	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
3.	Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами підприємства	–	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
4.	Характеристика системи «витрати – обсяг – прибуток»	–	–	–	–	–	–	10	1	2	–	–	7
5.	Формування витрат за місцями та центрами відповідальності	–	–	–	–	–	–	10	1	–	–	–	9
6.	Сучасні підходи до управління витратами підприємства	–	–	–	–	–	–	10	2	2	–	–	6
7.	Системи і методи обліку затрат на виробництво та їх вплив на управління витратами	–	–	–	–	–	–	10	2	–	–	–	8
8.	Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження	–	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
9.	Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства	–	–	–	–	–	–	10	–	–	–	–	10
	Всього годин:	–	–	–	–	–	–	90	6	4	–	–	80

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	Економічна суть, значення і завдання управління витратами	-
1.1. 1.2. 1.3. 1.4.	Суть та актуальність управління витратами. Предмет, метод і зміст дисципліни. Функції управління витратами. Принципи і завдання управління витратами.	
2.	Характеристика витрат, їх класифікація та структура	-
2.1. 2.2. 2.3. 2.4.	Поняття (визнання) витрат. Склад і характеристика витрат. Класифікація витрат. Структура витрат підприємства.	
3.	Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами підприємства	-
3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5.	Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління. Принципи і завдання калькулювання. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами. Об'єкти калькулювання, їх характеристика. Основні методи калькулювання собівартості.	
4.	Характеристика системи «витрати – обсяг – прибуток»	1
4.1. 4.2. 4.3. 4.4.	Сутність аналізу системи «витрати – випуск – прибуток». Аналіз рівноваги операційної діяльності. Аналіз за умови невизначеності та безпеки виробництва. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат.	
5.	Формування витрат за місцями та центрами відповідальності	1
5.1. 5.2.	Поняття та принципи формування центрів відповідальності. Характеристика центрів витрат за ознакою повноважень.	
6.	Сучасні підходи до управління витратами підприємства	2
6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5.	Управління змінними витратами. Управління постійними витратами. Управління витратами на збут продукції. Управління фінансовими та іншими витратами. Управління непродуктивними витратами і втратами.	
7.	Системи і методи обліку затрат на виробництво та їх вплив на управління витратами	2
7.1. 7.2. 7.3. 7.3.1. 7.3.2. 7.3.3. 7.3.4. 7.3.5.	Системи і методи обліку затрат на виробництво і їх загальна характеристика. Сучасні моделі обліку витрат на виробництво. Управління виробничими затратами в умовах використання зарубіжних систем обліку і калькулювання. Управління виробничими затратами на базі повної собівартості. Управління виробничими затратами на базі змінних витрат. Управління виробничими затратами на основі діяльності. Управління виробничими затратами на базі використання системи «стандарт-кост». Управління виробничими затратами на базі використання системи «директ-костинг».	
8.	Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження	-
8.1. 8.2. 8.3. 8.4.	Види та методи контролю витрат. Система внутрішнього контролю на підприємстві. Методи здійснення контролю. Показники оцінювання діяльності центрів витрат.	

8.5.	Внутрішні резерви зниження витрат та стимулювання економії ресурсів.	
9.	Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства	-
9.1.	Концепція цільової собівартості.	
9.2.	Етапи досягнення цільової собівартості.	
9.3.	Методи фінансового контролінгу.	
9.4.	Характеристика методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства.	
	Усього	6

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 4. Характеристика системи «витрати – обсяг – прибуток»

Питання для усного опитування та дискусії

1. Сутність аналізу системи «витрати – випуск – прибуток».
2. Аналіз рівноваги операційної діяльності.
3. Аналіз за умови невизначеності та безпеки виробництва.
4. Операційний леверидж.
5. Фінансовий леверидж.
6. Виробничий леверидж.

Аудиторна письмова робота (розв'язування задач)

Задача 1. Однопродуктове виробництво виготовляє виріб А і продає його за ціною 320 грн за штуку. Змінні витрати на один виріб 175 грн. Постійні витрати на рік становлять 220 тис. грн.

Необхідно визначити мінімальний річний обсяг виготовлення і продажу виробу А, який забезпечує беззбитковість виробництва.

Задача 2. Підприємство виготовляє і продає в середньому за рік 22 тис. виробів за ціною 170 грн. Змінні витрати на один виріб – 138 грн, річні постійні витрати – 488 тис. грн.

Необхідно визначити, скільки виробів треба виготовити підприємству, щоб за даних умов одержати 260 тис. грн прибутку за рік.

Задача 3. У поточному році підприємство одержало 780 тис. грн. операційного прибутку. У наступному році передбачено збільшити обсяг виробництва і продажу продукції на 20 %.

Необхідно визначити суму операційного прибутку підприємства у наступному році, якщо операційний леверидж становить 2,0.

Задача 4. Фактичний обсяг виробництва і продажу продукції підприємством – 25 тис. шт., а обсяг беззбиткового виробництва – 18 тис. шт.

Необхідно визначити коефіцієнт безпеки операційної діяльності.

Задача 5. Підприємство виготовляє модні кофточки з написом. Впродовж останнього місяця 160 кофточок мали дефекти – розмите зображення малюнка.

Підприємство має можливість продати ці кофточки за півціни (225 грн) у дисконтну мережу або повторно нанести малюнок і продати ці кофточки за звичайною ціною – 450 грн/од.

Прямі витрати на доробку одиниці становлять 90 грн, а додаткові накладні витрати на обробку партії в розмірі 160 од. – 12500 грн.

Прийміть рішення – продати кофточки чи повторно нанести малюнок?

Задача 6. Підприємство має два основні виробничі підрозділи і два підрозділи допоміжного та обслуговуючого виробництв. Їх витрати за місяць (без урахування витрат

підрозділів допоміжного та обслуговуючого виробництва у кошторисах основних виробничих структурних одиниць) становлять:

- основні виробничі підрозділи (В1 і В2) – відповідно 375 тис. грн і 190 тис. грн;
- підрозділи допоміжного та обслуговуючого виробництв (Д1 і Д2) – відповідно 70 тис. грн і 35 тис. грн.

Витрати підрозділів допоміжного та обслуговуючого виробництв розподіляються пропорційно обсягам наданих послуг. Їх частки наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для обчислення витрат основних виробничих підрозділів за послугами підрозділів допоміжного і обслуговуючого виробництв, %

Постачальник послуг	Споживачі послуг			
	Основні виробничі підрозділи		Підрозділи допоміжного та обслуговуючого виробництв	
	В1	В2	Д1	Д2
Д1	50	35	-	15
Д2	45	30	25	-

Необхідно обчислити витрати основних виробничих підрозділів з урахуванням послуг структурних одиниць допоміжного та обслуговуючого виробництв з допомогою методів прямого розподілу, повторного розподілу системи рівнянь.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: «витрати – обсяг – прибуток», операційний леверидж, фінансовий леверидж, виробничий леверидж, запас фінансової міцності, точка беззбитковості, маржинальний прибуток, змінні витрати, постійні витрати;

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- У чому полягає сутність CVP-аналізу?
- Які передумови передбачає CVP-аналіз?
- Пояснити економічну сутність і роль коефіцієнта маржинального прибутку.
- Дати графічну інтерпретацію лінійної динаміки витрат і виручки та вміти визначити точку беззбитковості за графічним методом.
- Як структура витрат впливає на величину операційного левериджу?

Семінарське заняття 2

Тема 6. Сучасні підходи до управління витратами підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

1. Управління змінними витратами (*матеріальними витратами*).
2. Управління змінними витратами (*трудовими витратами*).
3. Управління змінними витратами (*витратами, пов'язаними з експлуатацією виробничого устаткування, машин і механізмів*).
4. Управління постійними витратами.
5. Управління постійними витратами (*загальновиробничими витратами*).
6. Управління постійними витратами (*адміністративними витратами*).
7. Управління витратами на збут продукції.
8. Управління фінансовими та іншими витратами.
9. Управління непродуктивними витратами і втратами.

Аудиторна письмова робота (розв'язування задач)

Задача 1. Підприємство спеціалізується на виробництві окулярів. Виробнича потужність його – 682000 окулярів на рік – використовується на 88 %. Для виробництва окулярів потрібні лінзи. Ціна однієї лінзи – 18 грн. Витрати на оформлення і поставку однієї партії лінз

(оформлення документації, транспортні витрати, поїздки агентів з постачання тощо) – 1450 грн. Витрати підприємства на зберігання запасу лінз (на капітал у запасах, утримання складу тощо) становлять 13 % від їх вартості.

Визначити:

- 1) оптимальну партію поставки лінз на підприємство;
- 2) періодичність постачання лінз протягом року.

Задача 2. Передбачається протягом III кварталу планового року відпустити у виробництво 400 т матеріалів. Прогнозні дані про рух матеріалів на складі підприємства та їх ціни наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Рух матеріалів на складі та їх ціни		
Рух матеріалів	Кількість матеріалів, т	Ціна, грн
Залишок на початок періоду	55	90
Придбано:		
17.07.	150	92
13.08.	210	88
20.09.	60	95

Необхідно:

1. Визначити собівартість матеріалів, відпущених у виробництво протягом кварталу, із застосуванням кожного з наведених методів оцінювання вибуття запасів:

- а) середньозваженої вартості;
- б) «перший-перший» (*FIFO*);
- в) «останній-перший» (*LIFO*).

2. Розрахувати вартість залишків матеріалів на складі за кожним з названих методів.

Задача 3. Підприємство виробляє три вироби і розробляє виробничу програму реалізації продукції на наступний рік. Вихідні дані для розрахунку наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Показник	Виріб		
	А	В	С
Ціна одиниці продукції	24	33	18
Змінні витрати на одиницю продукції	10	23	12
Витрати часу на виробництво одиниці продукції, машино-год.	7	2	2
Розрахунковий попит, од.	320	320	320

Технічні можливості обладнання підприємства обмежені величиною 1490 машино-год. і недостатні для забезпечення потреб реалізації всіх виробів. Необхідно визначити, скільки виробів виробляти для одержання максимального прибутку (мінімізації збитків) з урахуванням обмежуючих факторів.

Задача 4. Пивзавод виготовляє 3 сорти пива: А, Б, В. За місяць виготовлено 85 тис. декалітрів, на що витрачено 900 тис. грн. Дані за окремими сортами:

- А – 20 тис. декалітрів, коефіцієнт еквівалентності – 1,2;
- Б – 40 тис. декалітрів, коефіцієнт еквівалентності – 1,0;
- В – 25 тис. декалітрів, коефіцієнт еквівалентності – 0,8.

Базовим є сорт Б. Необхідно розрахувати собівартість різних сортів пива.

Задача 5. У звітному році собівартість товарної продукції склала 550,8 тис. грн, витрати на 1 грн товарної продукції – 0,88 грн.

У плановому році витрати на 1 грн товарної продукції встановлені в розмірі 0,85 грн. Обсяг виробництва продукції збільшиться на 8,5 %.

Визначте собівартість товарної продукції планового року.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: управління матеріальними витратами, оптимізація величини поставок, методи оцінки матеріальних запасів, управління трудовими витратами, система стимулювання, управління витратами, пов'язаними з експлуатацією виробничого устаткування, машин і механізмів, управління загальновиробничими витратами, управління адміністративними витратами, управління витратами на збут продукції, управління фінансовими та іншими витратами, управління непродуктивними витратами і втратами.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- особливості управління за різними видами змінних витрат (матеріальними, трудовими та пов'язаними з експлуатацією виробничого устаткування, машин і механізмів);
- особливості управління постійними витратами;
- сутність управління витратами на збут продукції;
- зміст управління фінансовими та іншими витратами;
- особливості управління непродуктивними витратами та втратами та необхідність їх мінімізації.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички в сфері управління витратами підприємств.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств» передбачає виконання тестових завдань з усіх тем дисципліни та виконання індивідуальних завдань (написання реферату та розв'язування задач) і виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують індивідуальні завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка правильності вирішення тестових завдань відповідно до ключа відповідей; повноти викладення і розкриття змісту теоретичного питання (реферату); правильності виконаних розрахунків та інтерпретації отриманих результатів (при розв'язуванні задач).

1.5. Індивідуальні завдання

1.5.1. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання студенти виконують у вигляді:

1) *написання реферату* або, за бажанням, прийняття участі у роботі всеукраїнської чи міжнародної наукової/науково-практичної конференції з обов'язковою публікацією тез на узгоджену з викладачем тему в межах змісту дисципліни.

Тема реферату обирається на початку семестру із запропонованої тематики або пропонується власна тема із узгодженням з викладачем.

Робота виконується, як правило, на одній стороні аркуша білого паперу формату А-4 (210×297 мм) через 1,5 комп'ютерних інтервали до тридцяти рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм, що відповідає 14-му розміру комп'ютерного шрифту Times New Roman. На кожному аркуші мають бути поля таких розмірів: ліворуч – 30 мм, зверху та знизу - 20 мм, праворуч - 10 мм. Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору. Щільність тексту має бути однаковою.

Текст документа повинен бути стислий, точний та логічно послідовний. Основні положення викладають, дотримуючись норм чинного українського правопису, використовуючи стиль ділового мовлення, придатний для службових документів. При цьому слід користуватись

усталеною лексикою, наявною в академічних словниках. Діалектизмів, засобів художньої літератури, новітніх іншомовних запозичень доцільно уникати.

В тексті заборонено вживати:

- звороти розмовної мови;
- техніцизми та професіоналізми;
- для одного поняття різні науково-технічні терміни, близькі за змістом, а також іншомовні слова та терміни за наявності рівнозначних слів та термінів в українській мові;
- довільні словосполучення;
- скорочення слів, крім встановлених правилами українського правопису та чинними стандартами.

В тексті документа, за винятком формул, таблиць і рисунків, не дозволяється вживати:

- математичний знак (-) перед від’ємним значенням величин (треба писати слово «мінус»);
- без числових значень математичні знаки, наприклад: > (більше), < (менше), = (рівне), ≥ (більше або дорівнює), ≤ (менше або дорівнює), ≠ (не дорівнює), а також № (номер), % (відсотки) та °C (градус Цельсія);
- у формулах використовувати знак математичної дії множення як «*», «•» тощо.

Усі графічні матеріали (ескізи, діаграми, графіки, схеми, рисунки, креслення, фотознімки тощо) повинні мати однаковий напис «Рис.».

Рисунки треба розмішувати в документі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або на наступній сторінці. На всі рисунки мають бути посилання в тексті.

Рисунки треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією.

Таблиці використовують для кращого унаочнення та зручності порівняння показників. Цифрові дані треба оформлювати як таблицю. На кожен таблицю має бути посилання в тексті із зазначенням її номера. Назва таблиці повинна відображати її зміст, бути конкретною і стислою. Дозволяється, у разі необхідності, використовувати в таблиці комп’ютерний шрифт Times New Roman 10 або 12. Розмір шрифту у всіх таблицях роботи повинен бути однаковий.

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки.

Пояснення позначень символів чи числових коефіцієнтів наводиться безпосередньо під формулою у тій послідовності, у якій вони подані у формулі. Перший рядок пояснення треба починати з абзацу словом «де» без двокрапки. Значення кожного символу чи числового коефіцієнта подається з нового рядка. Розмірність одного і того ж параметра у межах роботи має бути однаковою. При посиланні у тексті на формулу, необхідно подати її повний номер у дужках, наприклад, «У формулі (1.2)».

Приклад:

Використання даної методики передбачає дотримання умови формули (2):

$$\Delta MPI_i = \Delta PI_i = PMP_i \times (\pm \Delta Ki), \quad (2)$$

де ΔMPI_i і ΔPI_i – зміна маржинального прибутку та прибутку за i-м виробом, грн;

PMP_i – маржинальний прибуток на одиницю за i-м виробом, грн;

$\pm \Delta N$ – зміна кількості виробленої продукції, шт. [12, с. 25].

Рівняння і формули виділяються з тексту вільними рядками. Вище і нижче від кожної формули потрібно залишити не менше за один вільний рядок.

У роботі часто робляться посилання на джерела, матеріали чи окремі результати, які використовуються при розробці проблеми, розгляді питання тощо. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо цього документа, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатись треба на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатись, якщо в них наявний матеріал, який не входить до останнього видання.

Посилання у тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком їх у списку літератури, виділивши двома квадратними дужками, наприклад, «...у працях [2-5; 8]...» чи [17, с. 20-25].

Список використаних джерел слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

При написанні реферату обов'язково слід дотримуватись принципів академічної доброчесності.

2) *розв'язування задач.*

Задачі слід оформити у вигляді текстового документу (.doc/.docx), спочатку слід подати умови задач із цифрами відповідно до варіанту, а далі – розв'язок кожної задачі з поясненням дій та висновками.

1.5.2. Тематика рефератів (орієнтовна)

1. Класифікація витрат підприємства: основні підходи та їх практичне значення.
2. Методи обліку витрат у виробничій діяльності підприємства.
3. Аналіз змінних і постійних витрат на підприємстві.
4. Прямі та непрямі витрати: особливості обліку та управління.
5. Калькулювання собівартості продукції: сучасні підходи.
6. Система «директ-костинг» як інструмент управління витратами.
7. Аналіз беззбитковості: застосування в управлінні витратами.
8. Роль бюджетування у зменшенні витрат підприємства.
9. Вплив сучасних технологій на зниження виробничих витрат.
10. Аналіз витрат на маркетинг: ефективність інвестицій у просування.
11. Управління витратами на персонал: підходи та практичні рекомендації.
12. Методи аналізу та оцінювання непродуктивних витрат.
13. Впровадження контролінгу в систему управління витратами.
14. Аутсорсинг як засіб оптимізації витрат підприємства.
15. Управління витратами на якість продукції: витрати на попередження та виправлення дефектів.
16. Особливості управління витратами у сфері послуг.
17. Аналіз структури витрат підприємства: основні підходи та показники.
18. Управління витратами логістичних процесів на підприємстві.
19. Методи зниження собівартості продукції *(на прикладі конкретної галузі)*.
20. Вплив економічних ризиків на управління витратами підприємства.
21. Використання інструментів штучного інтелекту для управління витратами.
22. Стратегічне управління витратами у конкурентному середовищі.
23. Оптимізація витрат на закупівлю та постачання матеріалів.
24. Інновації як засіб скорочення витрат і підвищення прибутковості.
25. Особливості управління витратами в умовах економічної нестабільності.
26. Витрати на цифровізацію бізнес-процесів: аналіз ефективності.
27. Системи обліку витрат у міжнародних компаніях: порівняльний аналіз.
28. Управління витратами: сутність, роль та функції.
29. Принципи і завдання управління витратами.
30. Етапи розвитку і сучасний стан калькулювання.
31. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами.
32. Основні методи калькулювання собівартості.
33. Сутність та класифікація центрів відповідальності.
34. Сучасні моделі обліку витрат на виробництво.
35. Управління виробничими затратами на базі використання системи «стандарт-кост».
36. Система внутрішнього контролю на підприємстві: сутність й особливості побудови.
37. Методи управління витратами в системі економічної безпеки підприємства.

1.5.3. Розрахункові задачі

Слід розв'язати задачі з даними відповідно до порядкового номеру в списку академічної групи.

Задача 1. Прогнозні дані про рух матеріалів на складі підприємства та їх ціни наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Рух матеріалів на складі та їх ціни		
Рух матеріалів	Кількість матеріалів, т	Ціна, грн
Залишок на початок періоду	А	Е
Придбано: 10.02	Б	Є
22.06	В	Ж
02.11	Г	З
Використано на потреби виробництва	Д	

Визначити:

1) собівартість матеріалів, відпущених у виробництво протягом кварталу, із застосуванням кожного з наведених методів оцінювання вибуття запасів:

- а) середньозваженої вартості;
- б) «перший-перший» (*FIFO*);
- в) «останній-перший» (*LIFO*).

2) вартість залишків матеріалів на складі за кожним з названих методів.

Таблиця 1

Вихідні дані до задачі 1

№ студента в списку	А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З
1.	110	88	165	77	385	44	45	43	42
2.	121	97	182	85	424	48	50	47	46
3.	133	106	200	93	466	53	55	52	51
4.	146	117	220	102	512	59	60	57	56
5.	161	129	242	113	564	64	66	63	61
6.	177	142	266	124	620	71	73	69	67
7.	195	156	292	136	682	78	80	76	74
8.	214	171	322	150	750	86	88	84	81
9.	236	189	354	165	825	94	97	92	90
10.	259	207	389	182	908	104	106	101	99
11.	285	228	428	200	999	114	117	111	108
12.	314	251	471	220	1098	126	129	122	119
13.	345	276	518	242	1208	138	142	135	131
14.	380	304	570	266	1329	152	156	148	144
15.	418	334	627	292	1462	167	171	163	159
16.	459	368	689	322	1608	184	188	179	175
17.	505	404	758	354	1769	202	207	197	192
18.	556	445	834	389	1946	222	228	217	211
19.	612	489	917	428	2141	245	251	239	232
20.	673	538	1009	471	2355	269	276	262	256
21.	740	592	1110	518	2590	296	303	289	281
22.	814	651	1221	570	2849	326	334	317	309
23.	895	716	1343	627	3134	358	367	349	340
24.	985	788	1477	689	3447	394	404	384	374
25.	1083	867	1625	758	3792	433	444	423	412
26.	1192	953	1788	834	4171	477	489	465	453

27.	1311	1049	1966	918	4588	524	538	511	498
28.	1442	1154	2163	1009	5047	577	591	562	548
29.	1586	1269	2379	1110	5552	635	650	619	603
30.	1745	1396	2617	1221	6107	698	715	681	663

Задача 2. Річний обсяг виробництва і продажу продукції підприємства становить А тис. грн. Витрати на виробництво і збут цієї продукції – Б тис. грн, у тому числі постійні витрати – В тис. грн.

Необхідно визначити:

- 1) маржинальний та операційний прибуток підприємства;
- 2) обсяг беззбиткового виробництва;
- 3) коефіцієнт безпеки виробництва;
- 4) операційний леверидж;
- 5) яким чином зміниться прибуток підприємства, якщо обсяг виробництва зросте на 12%.

Таблиця 2

Вихідні дані до задачі 2

№ студента в списку	А	Б	В
1.	1760	1320	660
2.	1936	1452	726
3.	2130	1597	799
4.	2343	1757	878
5.	2577	1933	966
6.	2834	2126	1063
7.	3118	2338	1169
8.	3430	2572	1286
9.	3773	2830	1415
10.	4150	3112	1556
11.	4565	3424	1712
12.	5021	3766	1883
13.	5524	4143	2071
14.	6076	4557	2278
15.	6684	5013	2506
16.	7352	5514	2757
17.	8087	6065	3033
18.	8896	6672	3336
19.	9785	7339	3670
20.	10764	8073	4036
21.	11840	8880	4440
22.	13024	9768	4884
23.	14327	10745	5373
24.	15760	11820	5910
25.	17336	13002	6501
26.	19069	14302	7151
27.	20976	15732	7866
28.	23074	17305	8653
29.	25381	19036	9518
30.	27919	20939	10470

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмового заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Суть та актуальність управління витратами.
2. Предмет, метод і зміст дисципліни.
3. Функції управління витратами.
4. Принципи і завдання управління витратами.
5. Поняття (визнання) витрат.
6. Склад і характеристика витрат.
7. Класифікація витрат.
8. Структура витрат підприємства.
9. Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління.
10. Принципи і завдання калькулювання.
11. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами.
12. Об'єкти калькулювання, їх характеристика.
13. Основні методи калькулювання собівартості.
14. Сутність аналізу системи «витрати – випуск – прибуток».
15. Аналіз рівноваги операційної діяльності.
16. Аналіз за умови невизначеності та безпеки виробництва.
17. Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат.
18. Поняття та принципи формування центрів відповідальності.
19. Характеристика центрів витрат за ознакою повноважень.
20. Управління змінними витратами.
21. Управління постійними витратами.
22. Управління витратами на збут продукції.
23. Управління фінансовими та іншими витратами.
24. Управління непродуктивними витратами і втратами.
25. Системи і методи обліку затрат на виробництво і їх загальна характеристика.
26. Сучасні моделі обліку витрат на виробництво.
27. Управління виробничими затратами на базі повної собівартості.
28. Управління виробничими затратами на базі змінних витрат.
29. Управління виробничими затратами на основі діяльності.
30. Управління виробничими затратами на базі використання системи «стандарт-кост».
31. Управління виробничими затратами на базі використання системи «директ-костинг».
32. Види та методи контролю витрат.
33. Система внутрішнього контролю на підприємстві.
34. Методи здійснення контролю.
35. Показники оцінювання діяльності центрів витрат.
36. Внутрішні резерви зниження витрат та стимулювання економії ресурсів.
37. Концепція цільової собівартості.
38. Етапи досягнення цільової собівартості.
39. Методи фінансового контролінгу.
40. Характеристика методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства.

1.6.2. Структура залікового білета

1. **Теоретичне питання.** Характеристика методів управління витратами в системі економічної безпеки підприємства.

2. **Тестові завдання** (подано як взірць можливих тестових завдань):

1. Якими є резерви зниження рівня витрат завдяки підвищенню технічного рівня виробництва:

- а) вдосконалення та розвиток техніки і технологій;
- б) підвищення узгодженості в роботі між окремими ланками виробництва;

- в) механізація та автоматизація виробничих процесів;
- г) поліпшення експлуатації задіяного устаткування?

2. Який етап досягнення цільової собівартості передбачає визначення її величини як різниці між цільовою ціною реалізації та встановленою величиною цільового прибутку:

- а) визначення цільової собівартості;
- б) визначення цільової ціни реалізації нового продукту;
- в) встановлення цільового прибутку;
- г) інтерактивне порівняння прогнозованої собівартості з цільовою.

3. Виробнича собівартість продукції включає усі витрати:

- а) одного виробничого підрозділу на виробництво продукції;
- б) підприємства на виробництво продукції;
- в) підприємства на виробництво продукції плюс витрати на їх реалізацію;
- г) усі відповіді неправильні.

4. Калькуляція – це обчислення собівартості:

- а) валової продукції;
- б) окремих виробів;
- в) товарної продукції;
- г) реалізованої продукції.

5. При оптимальній величині замовлення матеріалів:

- а) мінімальною є сума витрат зі зберігання та закупівлі даного виду матеріалів;
- б) мінімальною є сума питомих витрат із закупівлі та зберігання даного виду матеріалів;
- в) мінімальними є питомі витрати із закупівлі даного виду матеріалів;
- г) мінімальними є витрати на зберігання даного виду матеріалів.

...

3. Задача.

Акціонерне товариство «Аврора» досягло наступних результатів своєї виробничо-господарської діяльності за рік:

- обсяг продажу продукції – 350 тис. одиниць;
- продажна ціна за одиницю продукції – 980 грн;
- змінні витрати на весь обсяг продукції – 118000 тис. грн;
- постійні витрати на весь обсяг продукції – 44000 тис. грн.

Проте кон'юнктура ринку вимагає від акціонерного товариства знизити продажну ціну зі 980 до 950 грн за одиницю продукції, аби залишитись на ньому як продавець власних товарів.

Необхідно визначити беззбитковий обсяг виробництва продукції; обсяг продажу продукції за новою ціною, який спроможний забезпечити величину прибутку, що досягнуто підприємством у попередньому році.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

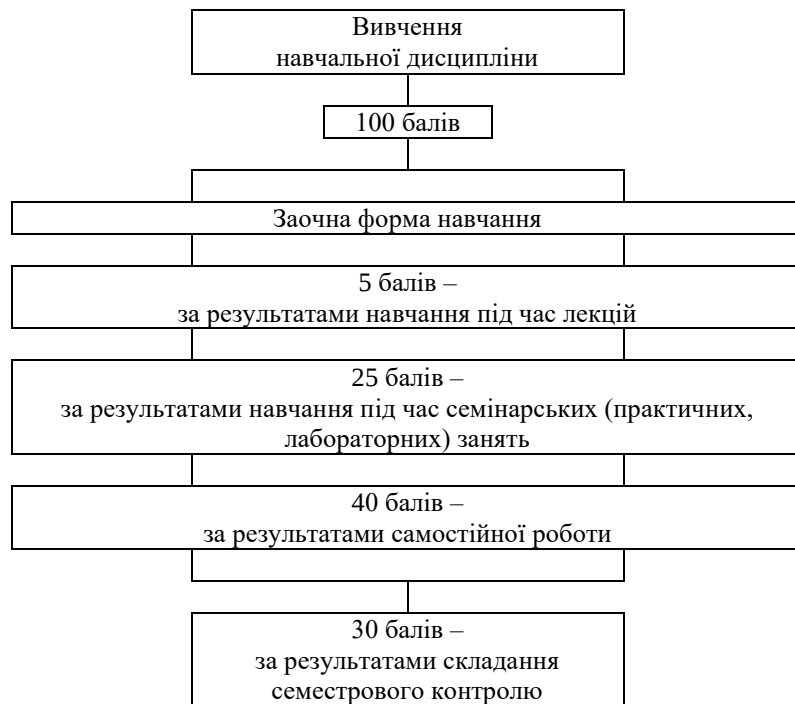

Рис. 2.1. Схема нарахування балів студентам за результатами навчання

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, введене в дію з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20) (<http://www.univer.km.ua/studentu/ofis-studenta/ofis-studenta>).

З навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств» передбачено проведення 3 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій		
			1	2	3
1.	Заочна	3	1,7	3,3	5

2.3. З навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств» передбачено проведення 2 семінарських занять за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положенням про організацію освітнього процесу у ХУУП (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, введене в дію з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20) (<http://www.univer.km.ua/studentu/ofis-studenta/ofis-studenta>).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів наведено в наступній таблиці:

№ з/п	Показники	Усього балів
1.	Максимально можлива кількість балів за виконання тестових завдань	10
2.	Максимально можлива кількість балів за написання реферату	10
	або	
	Максимально можлива кількість балів за написання тез та участь у роботі всеукраїнської/міжнародної наукової/науково-практичної конференції	10
3.	Максимально можлива кількість балів за розв'язування задач (1 задача – 10 балів)	20
	Усього балів	40

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку з навчальної дисципліни «Управління витратами підприємств», студент заочної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.8 Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, введене в дію з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в письмовій формі на завдання залікового білета, наведено в таблиці:

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета			Разом балів
		1 Теор. питання	2 Тестові завдання	3 Задача	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на питання білета	10	10	10	30,0
	Усього балів	10	10	10	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.

2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.

4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.

5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.

6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.

7. Матвеева Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.

8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.

9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.

10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.

11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

12. Шуміло О.С., Пакуліна А.А., Далудіна І.В. Теоретичні аспекти управління витратами на підприємстві. *БізнесІнформ*. 2020. № 5. С. 306-311.
13. Шутько Т.І. Економічна сутність управління витратами підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3681>.
14. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 2

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Литовченко О.Ю. Управління витратами на підприємстві: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 31. С. 301-309. URL: http://www.marketinfo.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/47.pdf.
8. Ляшенко Г., Овсяннікова В. Витрати підприємства та управління ними. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-27>.
9. Макалюк І.В., Круш П.В. Управління трансакційними витратами промислових підприємств: методологія і практика : монографія. Київ : Кондор, 2019. 300 с.
10. Матвеева Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
11. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
12. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
13. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
14. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.
15. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 3

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Макалюк І.В., Круш П.В. Управління трансакційними витратами промислових підприємств: методологія і практика : монографія. Київ : Кондор, 2019. 300 с.

8. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
9. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
10. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
11. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
12. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.
13. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 4

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

Тема 5

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.

10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.

11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

Тема 6

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.

2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.

4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.

5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.

6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.

7. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.

8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.

9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.

10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.

11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

12. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 7

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.

2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.

3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.

4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.

5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.

6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.

7. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.

8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.

9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.

10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.

11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

12. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 8

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Криванич М.Ю., Артюх О.В. Внутрішній контроль обліку витрат: методичні аспекти. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 16. С. 914-920.
7. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
8. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
9. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
10. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
11. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
12. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.
13. Ющишина Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат : курс лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 103 с.

Тема 9

1. Ахновська І.О., Болгов В.Є. Управління витратами : навч. посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
2. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
3. Данилко В.К., Кушніренко О.М., Марченко К.С. Управління витратами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2012. 216 с.
4. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
5. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами і витратами : навч. посібник / за ред. С.М. Іванюти. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2011. 320 с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Когут У.І. Управління витратами на підприємствах : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.
7. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
8. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навч. посіб. Харків : ХНТУСГ, 2016. 198 с.
9. Тарасенко С.І. Управління витратами: навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 304 с.
10. Череп А.В., Череп О.Г. Управління витратами підприємств : підручник. Запоріжжя : Мокшанов В.В., 2018. 425 с.
11. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1.	http://www.kmu.gov.ua	– Веб-портал Кабінету Міністрів України
2.	http://www.me.gov.ua	– Веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
3.	http://nbuv.gov.ua/	– Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського
4.	http://gntb.gov.ua/ua/	– Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
5.	http://www.ounb.km.ua/	– Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
6.	http://www.adm.km.ua/	– Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
7.	http://prometheus.org.ua	– Prometheus

5. Список використаних джерел

1. Давидович І.Є. Управління витратами : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 320 с.
2. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса : ВМВ, 2011. 240 с.
3. Збірник задач з дисципліни «Управління витратами» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 «Менеджмент»/ Укладач С.І. Тарасенко. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 83 с.
4. Матвєєва Н.М., Славута О.І. Управління витратами : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 157 с.
5. Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Контролінг» для студентів денної форми навчання, спеціальності «Менеджмент», рівня вищої освіти «бакалавр» / Укладач: О.В. Жавнерчик. Одеса, 2019. 29 с.
6. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Харків, 2017. 166 с.